

Tjänsteställe/handläggare

Samhällsbyggnadskontoret

Miljö- och byggavdelningen

Ulrika Palmér Nilsson

E-post: Ulrika.Palmer-Nilsson@oskarshamn.se

Tel: +46 0491-76 45 69

Beslutsinstans

Samhällsbyggnadsnämnden

Remiss - Vägar till ett effektivare miljöarbete (SOU 2015:43)

Förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar att lämna följande yttrande om remissen Vägar till ett effektivare miljöarbete (SOU 2015:43).

Miljömålen i myndighetsstyrningen

- En tydligare styrning av myndigheternas arbete för att uppnå miljömålen, genom att bland annat förtydliga vilka myndigheter som förväntas göra vad och hur målen ska integreras i kärnverksamheten, är bra.
- För kommunens del skulle tydligare mål och tydliggörande av olika myndigheters arbete för att nå miljömålen kunna inspirera och underlätta det lokala arbetet.
- Utredningen bör fundera på vilka myndigheter som har störst möjlighet att arbeta mot miljömålen och förtydliga deras uppgifter.
- Upphandlingsfrågorna är viktiga i miljömålsarbetet så därför bör Konkurrensverket ha fortsatt ansvar inom miljömålsarbetet.

En ny myndighet för tillståndsprövning, tillsyn och tillsynsvägledning

- Vem ska föra allmänhetens talan i miljöfrågor när talerätten för Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelserna plockas bort?
- En risk med att flytta tillsyn och tillsynsvägledning långt från verksamhetsutövare och kommuner är att de olika parterna inte helt förstår varandras problem och att tillsynen på verksamheterna minskar pga långa resor.
- Det finns helt klart en poäng i dagens system, med kommuner och länsstyrelser som tillsynsmyndighet, och det är närheten.
- Ett problem med dagens system är att länsstyrelsen som är tillsynsvägledare också är överprövande myndighet. Detta resulterar i att kommunen riskerar att få svaret "Vi kan inte lämna råd i detta fall då vi kommer att hantera ett eventuellt överklagande". Om kommunen då vänder sig till en statlig myndighet, blir svaret "Länsstyrelsen är er tillsynsvägledare". Detta innebär att kommunen blir utan vägledning. Löses detta problem i och med den nya myndigheten?
- Om tillsynsvägledningen blir kvar hos länsstyrelsen så skulle den kunna samordnas mellan olika länsstyrelser. Om en typ av verksamhet är vanlig i ett län så kan den länsstyrelsen få ett huvudansvar för vägledningen om just den verksamhetstypen.
- Det finns en risk för att kompetensen minskar i kommunerna om den nya myndigheten tar över tillsynen för tillståndspliktiga verksamheter.
- Det är inte klarlagt att inrättandet av en ny myndighet är den bästa vägen till ett bättre miljöarbete. Ett alternativ skulle kunna vara att föra till resurser till länsstyrelserna för deras arbete med tillsyn och tillsynsvägledning och förtydliga deras roll som tillsynsvägledare.

Vattenförvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

- Att plocka bort vattenmyndigheterna gör rollerna tydligare, vattenmyndigheten har haft en svår roll mellan länsstyrelsen och central myndighet. Det finns dessutom stor risk för otydlighet om uppdrag och befogenheter när länsstyrelserna och vattenmyndigheterna är så tätt sammanvävda som idag.

Miljöforskningens tillgänglighet

- Att öka tillgängligheten för miljöforskningen är positivt. Lika så att Formas får en tydlig roll i detta arbete men man måste fundera över hur informationen sedan ska spridas på ett enkelt sätt.

Övergripande

En fullständig och noggrann analys måste göras innan förslagen i utredningen genomförs för att bedöma om förslagen är den bästa vägen att gå eller om det finns andra sätt att uppnå bra arbete mot miljömålen, rättssäker tillståndsgivning, fungerande och lika tillsyn och tillsynsvägledning.

Ärendet

Utredningens uppdrag att pröva förutsättningarna för en tydligare, effektivare och mer ändamålsenlig myndighetsstruktur och ett bättre resursutnyttjande för myndigheterna redovisas i ett slutbetänkande. De anger att de särskilt vill ha synpunkter på förslagen om:

- miljömålen i myndighetsstyrningen,
- vattenförvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, och
- miljöforskningens tillgänglighet.

Samhällsbyggnadskontoret har inriktat sig på dessa delar samt på "En ny myndighet för tillståndsprövning, tillsyn och tillsynsvägledning".

Miljömålen i myndighetsstyrningen

Utredningen föreslår att:

- uppgiften att verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen tas bort ur 26 myndigheters och länsstyrelsernas instruktioner,
- alla instruktioner bör kompletteras med verksamhetsanpassade uppgifter som i sin tur bidrar till att nå det av riksdagen beslutade generationsmålet och de sexton miljökvalitetsmålen som i dag ingår i miljömålssystemet,
- en ny uppgift införs i 3 § myndighetsförordningen (2007:515) som behandlar myndighetsledningens verksamhetsansvar som innebär att myndighetsledningen ska se till att verksamheten främjar en hållbar utveckling och bidrar till att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Utredningen önskar en tydligare styrning av myndigheternas arbete för att miljömålen ska uppfyllas. Detta ska ske genom att:

- förtydliga vilka myndigheter som förväntas göra vad,
- förtydliga hur målen ska integreras i kärnverksamheten,
- myndigheterna får verksamhetsanpassade uppgifter i sina instruktioner, som de inom ramen för sina befogenheter och resurser kan lösa.

En ny myndighet för tillståndsprövning, tillsyn och tillsynsvägledning

Utredningen föreslår att:

- tillståndsgivning, tillsyn och tillsynsvägledning enligt kap. 9, 11, 13-15 i miljöbalken ska flyttas från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Mark- och miljödomstolarna och länsstyrelserna till en ny central myndighet,

- möjligheten för Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelserna att föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen upphör, och
- inte förändra reglerna för kommunernas tillsyn, men den nya myndigheten bör pröva lämpligheten av de överlåtelser av tillsyn som beslutats av länsstyrelserna och eventuellt ta över tillsynen på sikt.

Enligt utredningen leder dessa förändringar till:

- rättssäkrare, konkurrensneutral och effektivare tillståndsprövning,
- tillståndsprövningen skiljs från regelgivningen,
- likvärdig tillsynsvägledning,
- likvärdig tillsyn även ute i kommunerna när alla kommuner får samma vägledning.
- Miljöprövningsdelegationen avvecklas.

Vattenförvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

Utredningen föreslår att Vattenmyndigheterna avvecklas och att deras verksamhet flyttas till Havs- och vattenmyndigheten. Ett råd bestående av företrädare för de myndigheter som kan förväntas bli berörda av åtgärdsprogrammen inom havs- och vattenförvaltningen ska inrättas vid Havs- och vattenmyndigheten.

Miljöforskningens tillgänglighet

Utredningen föreslår att Formas får en ny uppgift som innebär att vetenskapligt utvärdera tillämpad och ny forskning inom miljöområdet för att öka tillgängligheten till miljöforskningens resultat. Enligt förslaget ska Formas vetenskapligt utvärdera tillämpad och ny forskning inom miljöområdet och fastställa sammanfattningar och slutsatser från utvärderingarna.

Konsekvenser för kommunen

Inga av förslagen berör kommunerna direkt men utredningen menar att kommunernas tillsyn kommer att påverkas genom att tillsynsvägledningen från Miljöinspektionen kommer att öka eftersom tillsynsvägledning kommer att vara en av myndighetens tre huvuduppgifter. Tillsynsvägledningen kommer också att bli enhetlig eftersom den lämnas av en myndighet.

I och med att den nya myndigheten kommer att pröva lämpligheten i att länsstyrelsen överlämnat tillsynen av A- och B-verksamheter till kommunen kan kommunerna påverkas. Om Miljöinspektionen finner att överlämningen varit olämplig och tar tillbaka tillsynen förlorar kommunen tillsynen över de större verksamheterna. Detta innebär förlorade arbetsintäkter men även på sikt minskande kompetens inom kommunen.

Den nya myndigheten ska enligt förslaget successivt pröva lämpligheten i den kommunala tillsynen i avsikt att denna ska bli mer enhetlig. Utredningen har pekat på att det kan finnas skäl som talar för en minskad kommunal tillsyn. Även detta kan få liknade konsekvenser som om kommunerna förlorar tillsynen över A- och B-verksamheter.

Konsekvenser i övrigt

Utredningen gör bedömningen att förslagen inte kommer att ha någon omedelbar påverkan på miljön, men att resurserna för miljöarbetet kommer att användas effektivare och att det därmed finns möjligheter att öka de konkreta insatserna för att förbättra miljön.

Att flytta delar av länsstyrelsernas arbetsuppgifter och att avveckla vattenmyndigheterna kommer att få konsekvenser för sysselsättningen i olika delar av landet. Hur stor påverkan blir kommer dock att bli klart först efter att den nya myndighetens och Havs- och vattenmyndighetens – eventuella – regionala organisations beslutats.

Samhällsbyggnadskontorets bedömning

Ett förtydligande av hur myndigheter ska arbeta för att uppnå miljömålen är bra för det bör kunna leda till inspiration och till att underlätta det lokala arbetet.

Dagens tillsynsvägledning fungerar olika bra i olika län och det kan bero på vilken kunskap olika länsstyrelser har men också på vilka resurser som finns. De miljösamverkansgrupper som uppstått i landet är ett resultat av detta. Att de flesta kommuner behöver en fungerande tillsynsvägledning är helt klart men om inrättandet av en ny myndighet är rätt väg att gå är inte säkert.

Det är synd att konsekvenserna av utredningens förslag inte är helt utredda. De skriver själva att en djupare genomlysning av verksamheterna vid Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna måste göras innan verksamhetsdelar flyttas därifrån. Vidare står det i utredningen att det inte funnits möjlighet att gå igenom alla detaljkonsekvenser av förslaget och det för flera av förslagen behövs en närmare analys.

Bakgrund

Miljö- och energidepartementet har berett Oskarshamns kommun tillfälle att yttra sig över betänkandet Väger till ett effektivare miljöarbete (SOU 2015:45).

I detta ärende har Kerstin Åbinger, Kristina Erlandsson, Marie Lindström, Lennart Nilsson och Katarina Skoglycka deltagit och lämnat synpunkter.

Samhällsbyggnadsnämnden delegerade till samhällsbyggnadsnämndens arbetsutskott att fatta beslut i ärendet den 20 augusti 2015, § 145.

Samhällsbyggnadsnämnden yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 31 augusti 2015.

Bodil Liedberg Jönsson
Samhällsbyggnadschef

Ulrika Palmér Nilsson
Miljö- och hälsoskyddsinspektör

Beslutsunderlag

Skickas till

Kommunstyrelsen